

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Neplatnost rozhodčí smlouvy - kdy lze považovat rozhodčí nálezy za exekuční titul? - I. díl

Rozmáhání rozhodčího řízení jako alternativního způsobu řešení sporů zaznamenalo po roce 2009 poměrně značné omezení v podobě judikatury, jež má původ v Usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. 12 Cmo 496/2008 ze dne 28. 5. 2009. Judikatura postupně odkazem na závěru tohoto usnesení dospěla poměrně bezvýjimečné shody a předmětný výklad se tak stal výchozím bodem při posuzování platnosti rozhodčích smluv.

Připomeňme, že dle výše uvedeného výkladu je považováno za neplatné sjednání pravomoci rozhodce způsobem, jež odkazuje při výběru rozhodce na rozhodčí řád právnické osoby, jež není stálým rozhodčím soudem. Takové ujednání pak nevede pouze k neplatnosti ujednání o výběru rozhodce, nýbrž k absolutní neplatnosti celé rozhodčí smlouvy.[1]

Vliv na právní praxi měl a má tento výklad výrazný, neboť mnoho rozhodčích smluv obsahovalo takový způsob sjednání rozhodce, když i nyní se lze nikoli sporadicky setkat s uzavíráním rozhodčích smluv tohoto znění.

Důsledek takového výkladu se primárně projevil zejména v řízení o žalobě na zrušení rozhodčího nálezu. Nepřímý a nikoli očekávaný důsledek se však v právní praxi projevil poměrně nedávno. Jedná se o otázku zkoumání rozhodčího nálezu v rámci exekučního řízení.

Ač v pravomoci exekučního soudu není přezkoumávat věcnou správnost rozhodčího nálezu, vlivem judikatury začalo stále více exekučních soudů vyžadovat spolu s exekučním návrhem po oprávněném též doložení nejen rozhodčího nálezu jako exekučního titulu, nýbrž i rozhodčí smlouvy. Exekuční soud tak ve své podstatě nepřekračuje svoji pravomoc, když rozhodčí smlouvu zkoumá z důvodu založení pravomoci rozhodce spor rozhodnout, a to pouze za účelem zjištění, zda je rozhodčí nálezy způsobitelným exekučním titulem ve smyslu § 40 odst. 1 písm. c) exekučního řádu či nikoliv.

Zprvu judikatura Nejvyššího soudu rozlišovala v tomto směru rozhodčí nálezy vydané na základě takto neplatné rozhodčí smlouvy od rozhodčích nálezu, jejichž vydání vůbec uzavření rozhodčí smlouvy nepředcházelo, když tyto za řádný exekuční titul považovat nelze. K prvně uvedeném případu však Nejvyšší soud uvádí: „(...)„jiná situace by nastala v případě, že by rozhodčí smlouva uzavřena byla, byť neplatně. V takovém případě by pravomoc rozhodce k vydání rozhodčího nálezu založena byla; obrana žalovaného by spočívala v podání žaloby na zrušení rozhodčího nálezu“[2]

Nedávno však Nejvyšší soud přijal v usnesení ze dne 10. 7. 2013, sp. zn. 31 Cdo 958/2012 závěr, dle kterého: „(...) nevydal-li rozhodčí nálezy rozhodce, jehož výběr se uskutečnil podle transparentních pravidel, resp. byl-li rozhodce určen právnickou osobou, která není stálým rozhodčím soudem zřízeným na základě zákona, a nemůže-li být akceptovatelný ani výsledek tohoto rozhodování, pak tento rozhodčí nálezy není způsobitelným exekučním titulem.“

Na základě tohoto rozhodnutí je tak pro výkon rozhodčího nálezu prakticky lhostejno, zda byl vydán na základě neplatné rozhodčí smlouvy z výše popsaného důvodu či bez jakéhokoli projevu vůle stran

ke sjednání pravomoci rozhodce, když ani jeden z takových rozhodčích nálezů nelze dle současné judikatury považovat za exekuční titul.

Je ovšem pravomoc jako jedna z podmínek řízení obecně natolik specifická? Proč tedy exekuční soud nepřezkoumává i ostatní podmínky řízení? Pravomoc je na rozdíl od ostatních podmínek řízení podmínkou elementární, když její zhojení nepřichází v úvahu. Její nedostatek pak vede spíše než k neplatnosti takového aktu, k jeho nicotnosti. Ani v odůvodnění nevykonatelnosti takového rozhodčího nálezu nejsou soudy jednotné, když pouze některé považují takové rozhodčí nálezy za akty nicotné. Na teoretický důvod pro nevykonatelnost takových rozhodčích nálezů totiž navazuje otázka případné překážky věci rozsouzené, kdy závěr v podobě nicotnosti rozhodčího nálezu jako právního aktu v podobě závazného a vykonatelného rozhodnutí by alespoň logicky vedl k závěru o neexistenci překážky rei iudicatae a straně sporu by tak nebylo upřeno právo domoci se svých práv u soudu, když pravomoc na jiný orgán tedy přenesena nebyla.

Vrátíme-li se k zpět k otázce samotného založení pravomoci rozhodce, je v případě, že byl dán projev vůle stran sporu přenést na rozhodce pravomoc rozhodčí smlouvou, ač v neplatné podobě, založení pravomoci stejně nemožné jako v případě absence jakéhokoli projevu vůle stran k založení pravomoci směřující? Je vhodné takový projev vůle stran absolutně ignorovat? Přístup, jenž při zkoumání pravomoci rozhodce zohledňuje její původ ve vůli stran, by i lépe korespondoval s úpravou soukromého práva po rekonstrukci, kdy nový občanský zákoník klade důraz na samotnou vůli subjektů, omezuje význam neplatnosti absolutní, upouští od formalismu a snaží se v souladu s vůlí subjektů samotných dát možnost k jejímu zhojení. Nejeví se mi tedy se směřováním soukromého práva obecně zcela v souladu postup, kterým bez dalšího nelze založit pravomoc rozhodce na základě neplatné rozhodčí smlouvy, když i tato je odrazem vůle jejích stran, a to tím spíše za předpokladu, že žádná ze stran, ač mohla, tento nedostatek nijak neuplatnila, ať už v rámci samotného rozhodčího řízení či poté u soudu prostřednictvím žaloby na zrušení rozhodčího nálezu.

Ať už se po teoretické stránce ztotožníme s přístupem Nejvyššího soudu ČR v jeho recentní judikatuře či nikoli, důsledky zavedeného výkladu nebudou pro právní praxi zdaleka vždy příznivé, když „quasiprecedenční“ charakter výkladu Nejvyššího soudu ČR může ve svém důsledku zasáhnout právní vztahy obdobným způsobem jako pravá retroaktivita.

O možných dopadech na práva jednotlivců, případném vzniku škody a způsobech řešení, ať už de lege lata či de lege ferenda pojímá druhá část tohoto článku s názvem „dopady na práva jednotlivců, možnost nápravy“.

Mgr. Tereza Nováková,
advokátní koncipientka

[1] Konkrétně právní věta zní: „Pokud rozhodčí smlouva neobsahuje přímé určení rozhodce ad hoc,

anebo konkrétní způsob jeho určení, ale jen stanoví, že rozhodce bude určen jednou smluvní stranou ze seznamu rozhodců vedeného právníkem osobou, která není stálým rozhodčím soudem řízeným ve smyslu § 13 zákona č. [216/1994](#) Sb., ve znění pozdějších předpisů, a že rozhodčí řízení bude probíhat podle pravidel vydaných touto právníkem osobou, pak je taková rozhodčí smlouva neplatná pro obcházení zákona.“

[2] Citováno z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 7. 2013, sp. zn. 31 Cdo 958/2012, viz například usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. 8. 2010, sp. zn. 20 Cdo 3284/2008

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)